

Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Enhed: FOST
Sagsbeh.: DEPCLV
Koordineret med: PSYK
Sagsnr.: 2303978
Dok. nr.: 2620720
Dato: 20-03-2023

TALEPAPIR

Det talte ord gælder
Den 13. april 2023
Folketinget, Børne- og Undervisningsudvalget
Antal ord: 1251, ca. 10 minutter

Tale til samråd C om mistrivsel blandt børn og unge

Samrådsspørgsmål C:

”Hvad ser regeringen som årsagen til, at et stigende antal børn og unge mistrives? Og hvilke initiativer vil regeringen tage for at vende udviklingen?”

Spørgsmålet er stillet den 14. marts 2023 efter ønske fra Lotte Rod (RV).

[Indledning]

Tak for spørgsmålet. Børn og unges trivsel er vanvittig vigtigt.

Det er en dagsorden, der ligger både børne- og undervisningsministeren, mig og resten af regeringen meget på sinde.

Jeg vil starte med at slå fast, at vi har en både dygtig og engageret ungdom i Danmark.

Og de fleste unge trives heldigvis. Men vi ser samtidig bekymrende tegn på en stigning i særligt antallet af unge, der ikke har det godt.

Den udvikling skal vi have vendt. Børn og unge skal vokse op i trygge miljøer, hvor de trives, udvikler sig og lærer nyt, og hvor de grundlæggende tror på egne evner.

Det tror jeg ikke, at der er nogen her i lokalet, der er uenige i. Og det kan lyde så enkelt.

[Et komplekst emne]

Men børn og unges trivsel – eller mistrivsel, som temaet er i dag – er desværre ikke noget enkelt emne. Langt fra.

Mistrivsel er en kompleks udfordring.

Vi kan bruge mange forskellige ord: Trivsel. Mental sundhed. Robusthed. Selvværd. Livsmod.

Det kan måles på mange forskellige måder: Vi kan se på livstilfredshed. På ensomhed. Kropsopfattelse. Skoleglæde. Mobning, selvskade, digital sundhed – jeg kunne blive ved.

Og vi kan også se på trivsel på tværs af mange forskellige arenaer: Familien. Dagtilbud. Skole. Ungdomsuddannelse. Fritids- og foreningsliv.

Og derfor er jeg også glad for, at jeg ikke sidder her alene i dag, men at børne- og undervisningsministeren også er her.

For trivsel er i den grad en problemstilling, der går på tværs af forskellige sektorer og arenaer i børn og unges liv.

I dag vil jeg som indenrigs- og sundhedsminister sige lidt om, hvad vi kan og vil gøre på sundhedsområdet for at forebygge, at vores børn og unge mistrives og dermed kommer i risiko for at udvikle psykiske lidelser.

Samtidig er det vigtigt for mig at få sagt, at vi skal passe på med at sygeliggøre en masse børn og unge på forhånd.

Vi skal finde den rette balance, hvor vi skaber gode rammer for børn og unge generelt. Sætter tidligt ind, når der er tegn på mistrivsel.

Og selvfølgelig også har gode behandlingstilbud, når vi taler egentlige psykiske lidelser.

[Problemets omfang - tal om børns og unges mistrivsel]

Til at starte med vil jeg ridse op, hvad vi ved om børns og unges trivsel baseret på nogle af de tal, vi har.

Lad os starte med børnene.

VIVE's nyeste tal [2022] viser, at når vi måler på de 3-årige, de 7-årige og de 11-årige børns trivsel, så ser VIVE faktisk ikke tegn på stigende mistrivsel i de yngre aldersgrupper.

Men der er også tendenser, der peger i en anden retning. Det vil børne- og undervisningsministeren komme ind på.

Trivslen falder desværre, jo ældre børnene bliver: I perioden fra 2018 til 2022 er der sket et fald i andelen af 11-15-årige, der oplever en høj livstilfredshed [Skolebørnsundersøgelsen 2018].

Og vi ved, at 21 % af eleverne i 9. klasse har skadet sig selv med vilje.

Ser vi på de 16-24-årige – Sundhedsprofilen 2022 – ser vi desværre, at udviklingen går den forkerte vej. Særligt for de unge kvinder.

Vi kan se en markant stigning i andelen af unge kvinder der angiver en lav grad af mental sundhed fra 2010 til 2022. Fra 16 pct. til 34 pct.

Samtidig angiver 52 pct., at de har et højt stressniveau.

Tallene fra Sundhedsprofilen er selvrapporterede data. Det skal vi huske.

Vi skal også vide, at de er indsamlet i foråret 2020, hvor hverdagen var præget af coronarestriktioner. Det har måske påvirket resultaterne.

Uanset hvad, så er det tal, der bekymrer mig som indenrigs- og sundhedsminister.

Der kommer en ny midtvejs-sundhedsprofil i starten af 2024.

Resultaterne bliver meget interessante at se nærmere på.

[Tidlig indsats, sundhedspleje]

Heldigvis ved vi også en del om, hvad der skal til for at vi mennesker trives.

Vi ved for eksempel, at de første 1000 dage af barnets liv har afgørende betydning for barnets udvikling.

Derfor er en forebyggende indsats vigtig, særligt over for udsatte familier, så vi så tidligt som muligt kan opspore de små børn, der har eller er i risiko for at udvikle dårlig mental sundhed.

Her spiller sundhedsplejen en vigtig rolle, fordi de kommer i næsten alle familier.

De understøtter, at børn og unge får så sund og god start på livet som muligt.

Derfor blev der sidste år afsat midler til en mere målrettet sundhedspleje, der skal hjælpe særligt sårbare familier med behov for ekstra støtte, så flere børn får en god start på livet.

Jeg ved også, at sundhedsplejersker på nogle skoler spiller en aktiv rolle i forhold til at understøtte trivslen blandt eleverne og blandt andet kan give råd og vejledning, hvis børnene begynder at vise tegn på mistrivsel.

[ABC for mental sundhed]

Vi har også for nylig – i 10-års-planen for psykiatri og mental sundhed – afsat 9,8 mio. kr. i perioden 2023 - 2026 til ”ABC for mental sundhed”.

ABC står for de engelske ord ”Act, Belong, Commit” eller på dansk: ”Gør noget aktivt, gør noget sammen og gør noget meningsfuldt”.

Det er en evidensbaseret indsats, som retter sig mod alt det, der fremmer trivsel og styrker os som mennesker.

Tilgangen er baseret på data og forskning og understøtter kommunernes arbejde med at fremme den mentale sundhed.

Fx inspiration til, hvordan man i de lokale foreninger kan tage godt imod nye børn og unge, så de fastholdes i fællesskabet.

ABC for mental sundhed kan sammenlignes med ”KRAM”-faktorerne for vores fysiske sundhed. Altså kost, rygning, alkohol og motion.

Dem kender vi vist alle. Måske bør vi også i højere grad udbrede kendskabet til ABC for mental sundhed.

[Kommission og forebyggelsesplan]

Der står i regeringsgrundlaget, at regeringen tage initiativ til en forebyggelsesplan for børn og unge, der skal give børn og unge en sund start på livet.

Her vil vi se på gode erfaringer og indsatser, der virker.

Derudover står det centralt i regeringsgrundlaget, at vi vil nedsætte en kommission.

Den kommer børne- og undervisningsministeren nærmere ind på.

[Behandlingskrævende mistrivsel og psykiske lidelser]

Og så vil jeg sige lidt om de børn og unge, der får det så skidt, at mistrivlsen udvikler sig til en behandlingskrævende lidelse.

Her ser udviklingen desværre også alvorligt ud.

Antallet af patienter i den regionale børne- og ungepsykiatri er steget med 67 pct. fra 2009 til 2021.

Derfor har regeringen også fuld fokus på at implementere aftalen om en 10-årsplan for psykiatrien og mental sundhed, der blev indgået i september 2022.

Det gælder ikke mindst initiativet om et lettilgængeligt tilbud i kommunerne til børn og unge med psykisk mistrivsel og symptomer på psykisk lidelse.

Der er afsat 100 mio. kr. i 2023, og 250 mio. kr. årligt herefter til at sikre en landsdækkende implementering af tilbuddet.

Der er netop et tilbud, der skal styrke den tidlige indsats og gribe børn og unge ved at sætte ind før den psykiske mistrivsel forværres og mindske risikoen for, at der bliver behov for behandling i den regionale psykiatri.

Derudover har regeringen et tårnhøjt ambitionsniveau for psykiatrien med historisk store investeringer.

Regeringen vil prioritere yderligere 3 mia. kr. til indsatser over den samlede 10-årigeperiode, så en ny 10-årig psykiatriplan er fuldt finansieret.

Bevillingen kommer oven i løftet af psykiatrien i den foregående regeringsperiode.

Den ekstra investering i psykiatrien vil betyde, at vi om 10 år har øget bevillingen til området med 4 mia. kr. hvert år.

[Afrunding]

Uanset hvordan man måler det, er de tal, jeg har nævnt, en udvikling, som regeringen tager meget alvorligt.

Børn og unges trivsel er et emne, som vi kommer til at prioritere højt igennem hele regeringsperioden – både på sundhedsområdet, men i høj grad også på andre områder som fx kultur- og fritidslivet og undervisningsområdet.

Med de ord vil jeg hermed give ordet til børne- og undervisningsministeren.